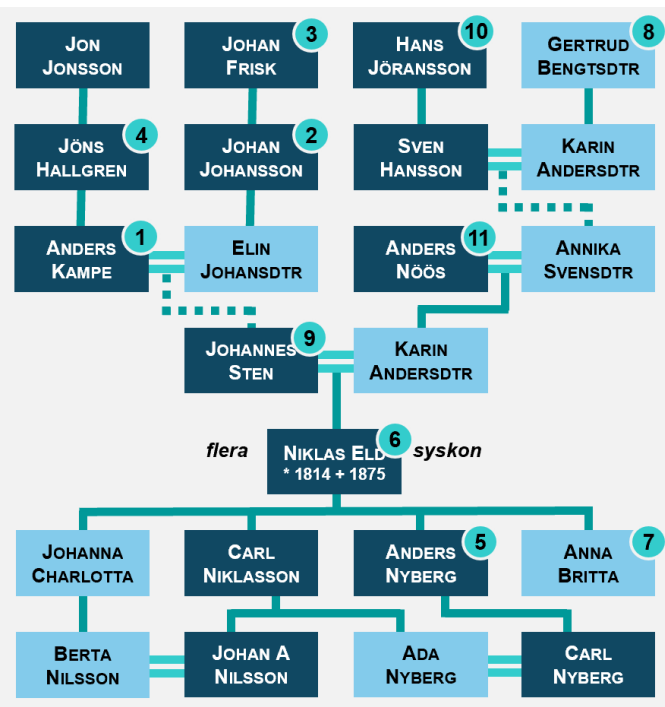

Niklas Eld var soldat vid Bohusläns regemente mellan 1835 och 1860. Såsom nr 73 vid Livkompaniet bodde han vid Hög i Romelanda socken, nära Kungälv. Den här utflyktsguiden följer spåren efter honom, några av hans anor och ett par av hans barn. Vi kommer till västsvenska miljöer, som minner om skilda skeenden i släkthistorien. Resan börjar en liten bit söder om Sätenäs flygflottilj, i den västligaste utposten av det som idag är Lidköpings kommun.

I ovanstående släktschema finns siffror som i ordningsföljd kopplar ihop personer med platser som besöks under exkursionens gång. Streckad linje betyder att uttryckliga belägg för släktrationen saknas men att indicierna är tydliga nog. För mer information, besök: andershellster.com

Tack till ArkivDigital, Armémuseum, Google Maps, hitta.se och lantmateriet.se för kartunderlag och andra bilder.

~ Anders H. ~

1. Karaby. På fädernet härstamade Niklas Eld av allt att döma från Åse härad. Som farfar har vi då vice korpral Anders Kampe. Denne bodde vid Kilja Lunnagård i Karaby socken, när han dog 1801. Kampe tillhörde Västgöta-Dals regemente och kom hit efter att ha tillbringat två år i rysk krigsfångenskap, från 1788 till 1790. Från kyrkans parkering märker man närheten till Vänern, som gav gott om fisk men också innebar risk för översvämning i det flacka landskapet.

2. Ås. Vi far västerut och kommer till Ås gamla socken och byn Åsen, sistnämnda förmodligen namngiven efter den lilla höjden som den medeltida kyrkan ligger på. Anders Kampes första hustru, Elin, var dotter till Johan Johansson här. Denne hade av överjägmästare Zelow köpt sig åborätt i 1/4 mantal Åsen Ödegården och ägde vid sitt frånfälle 2 hästar, 3 kor, 2 kvigor, 2 oxar, 10 får, 2 suggor, 1 galt och 3 gäss. I kyrkväggen är det väl värt att titta på en inmurad runsten, för kanske bär den vittne om avlägsna anor under vikingatiden. I vart fall nämner den kompanjonerna Tore och Karl. Samma duo anses förekomma på en dansk runsten i närheten av fornborgen Fyrkat.

3. Sal. Vid Sals kyrka kan vi parkera och blicka mot Nästegården 350 meter längre fram, till höger om vägen. Gården var regementsmusikerboställe för den karolinske skalmejblåsaren Johan Frisk, pappa till ovan nämnde Johan Johansson. Frisk hade hjälp av en arrendator och födde upp oxar för avsalu. Liksom många andra i bygden hade han ett förflutet i Dalsland. Själv hade han varit pipare i Frändefors innan han kom till Skaraborg. Vid kyrkogårdsmuren står en annan runsten.

4. Flo. Vägen delar sig framför Flo kyrka och de nästan lodräta branterna upp mot Hunnebergs platå, där Anders Kampe i unga år gjorde sig skyldig till olaga virkesuttag från kronoparkens skog. Hans pappa, Jöns Hallgren, föregick honom som soldat i trakten. Denne valdes på äldre dagar till kyrkväktare i Flo, men hann inte inneha tjänsten i mer än ett år och tio månader innan han dog i september 1788. Kampes äldste son Johannes lämnade Flo 1793 för att flytta till Bohuslän och dit åker vi också i detta nu.

5. Västerlanda. Via riksväg 44 kommer vi i Trollhättan in på E45:an. Från Lilla Edet går färden vidare över Göta älv och redan i Ström på andra sidan leker Västerlanda kyrka tittut bakom kullar, kurvor och dungar nedåt älven. Niklas Elds son Anders Nyberg bodde i dess hägn alltifrån 1863. Han var vice korpral vid Fräkne kompani och Bohusläns regemente men sysselsatte sig även som pantägare och med att bygga likkistor. Sonen Carl blev timmerman i Göteborg och gifte där sig med kusinen Ada. Följande vits går faktiskt, enligt GP-kåsören Urban Elander (sign. "Plums"), tillbaka på paret Nyberg: "Varför älskar Ada Bohuslän? Jo, där är varje klippa kal."

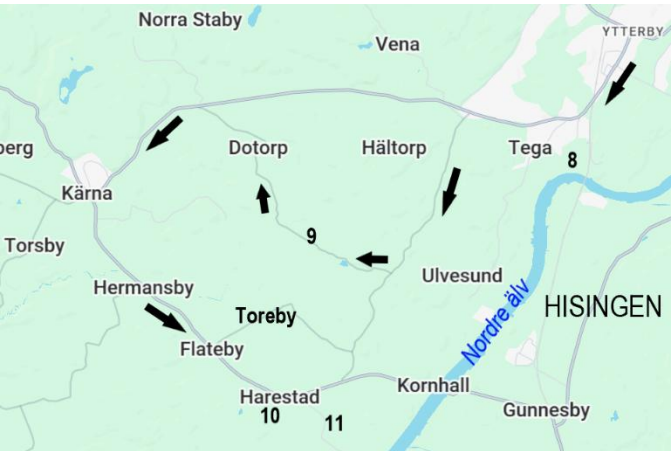
6. Torpet vid Hög. Snart öppnar landskapet upp sig med strandängar ner mot älven till vänster. När Hone-röds busshållplats passerats ska man kika efter en öde torplänga på höger sida. Tyvärr är det inte Niklas Elds hus, som är borta och låg ett par stenkast längre fram, men längans läge intill vägen är snarlikt. Dess förening av bostad, fähus och lada till en enda rad är också representativ för soldattorpen i södra Bohuslän. Byggnadssättet sparade på virke.

7. Dalens hembygdsgård. Resan fortsätter med en högergir mot Svartedalen, upp på en skogrik höjdrygg, förbi Duvesjön. Två vänstersvängar, först mot Kode och sedan vid Ramsdalens busshållplats, tar oss till den lilla gården Dalen, som idag ägs av Kode hembygdsförening. Niklas Elds dotter Anna Britta och hennes make arrenderade gården mellan 1874 och 1879. Flertalet hus är byggda eller hitflyttade i ett senare skede, men den uråldriga ladugården lär ha stått här redan på Anna Brittans tid.

8. Sankt Halvards kyrkogård. E6:an för oss till Kungälv, där vi tar kurs mot Marstrand. Riktning byts sedan mot Kornhalls färja, men med avfart på Kyrkbäcksgatan för att komma till ruinen av Ytterbys gamla kyrka. Niklas Elds föräldrar tillhörde församlingen i början av 1800-talet, då fadern var en av dess soldater; Johannes Sten hette han. I Ytterby fanns uppenbarligen ett djupt arv på mödernets, från nämndemannen Malte Andersson i Kuröd (morfar till Gertrud Bengtsdotter ibidem och i livet ännu 1675). Gamla gravstenar vittnar om hans efterkommande.

9. Stenliden. Tillbaka i riktning mot Kornhall svänger vi höger när det står Staby. Efter 1,3 km, på Toreby bys gamla utmark i Harestads socken, ligger det som var Niklas Elds barndomshem: platsen för backstugan Stenliden, uppkallad efter fadern. Släktens historia här avslutades 1834, då mor Karin gick bort i den stora koleraepidemin. Hela markskiftet är idag ianspråktaget för ny villabebyggelse. Via Kärna kommer vi till nästa besöksmål.

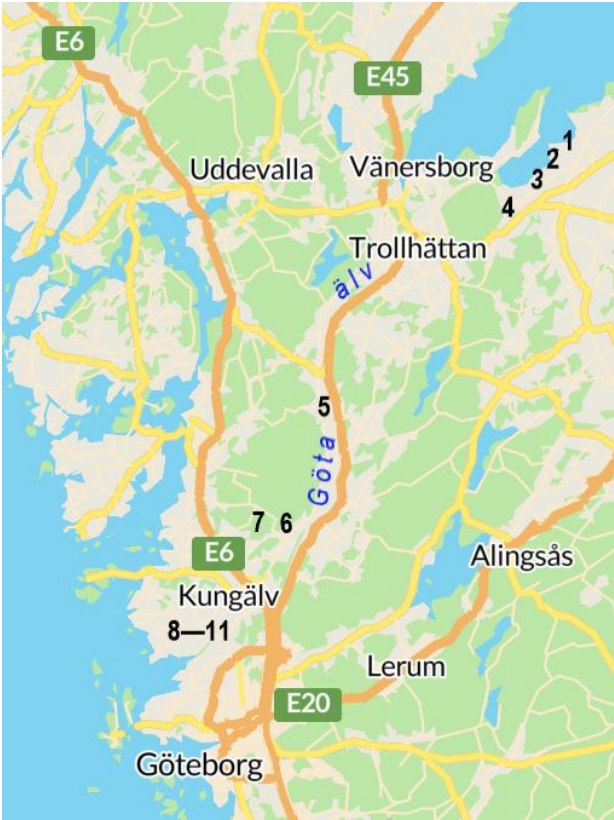
10. Harestads kyrka. Kyrkan stod klar 1854 och ersatte en medeltida helgedom på samma plats. En svåger till Niklas Eld var kyrkväktare här. Över slätten har man utsikt mot Toreby, där det i Mellangården siktas förfäder under 16- och 1700-talen. Elds tvåfaldiga barnbarns barnbarn Bo Lindahl (dotterson till Berta och Johan Albin Nilsson) och hans hustru Rose-Marie bodde också i Harestad. De är gravsatta på kyrkogården.

11. Apelviken. Nu gäller högersväng mot Sjöhed och sedan parkering vid radhuskvarteret en halvkilometer längre fram. Går man gatan ner till sista huset, vänder till vänster över gräset och följer stigen genom bergsskrevan kommer man till en glänta. Här låg torpet Apelviken, hemvist för Niklas Elds morfar, Anders Nöös, efter hans 1808 avslutade soldattjänst. Den inhägnade brunnen kallas Nösekällan. Torpet hörde till underofficersbostället Östra Nereby, som händelsevis kom att innehas av Nöös egen systerson, sergenten Anders Thorin.

På denna idylliska plats tar resan slut. Salut!

Några platser med anknytning till soldaten NIKLAS ELD och hans släkt

Anders Hellster, 2025

